

บทที่ 4

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรในตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรในตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรในการศึกษาคั้งนี้เป็นเพศชาย (ร้อยละ 58.82) มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 41.18) มีอายุเฉลี่ย 55.04 ± 10.82 ปี (ต่ำสุด 21 ปี และสูงสุด 79 ปี) สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 63.49) รองลงมา ได้แก่ มัธยมศึกษา (ร้อยละ 34.92) และปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 1.59) ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.06 ± 1.57 คน (ต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 8 คน) รายได้เฉลี่ยเท่ากับ $22,572.59 \pm 15,149.42$ บาทต่อคนต่อปี (ต่ำสุด 110,000 บาทต่อคนต่อปี และสูงสุด 1,500 บาทต่อคนต่อปี) ส่วนใหญ่มีการจ้างแรงงาน (ร้อยละ 75.14) มากกว่าไม่มีการจ้างแรงงาน (ร้อยละ 24.86) โดยที่มีการจ้างแรงงานเฉลี่ย 8.59 ± 5.38 คน (ต่ำสุด 1 คน และสูงสุด 30 คน) มีประสบการณ์ในการทำการเกษตรเฉลี่ย 31.25 ± 13.61 ปี (ต่ำสุด 2 ปี และสูงสุด 65 ปี) ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม (ร้อยละ 95.45) รองลงมา ได้แก่ รับจ้าง (ร้อยละ 1.52) และรับราชการ (ร้อยละ 3.03) ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีการทำนามากที่สุด (ร้อยละ 46.44) รองลงมา ได้แก่ พืชไร่ (ร้อยละ 31.20) ไม้ผล (ร้อยละ 20.88) และผัก (ร้อยละ 1.47) ตามลำดับ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 10.47 ± 5.06 ไร่ (ต่ำสุด 1 ไร่ และสูงสุด 30 ไร่) เกษตรกรส่วนใหญ่กู้เงิน (ร้อยละ 51.68) มากกว่าใช้เงินทุนของตนเอง (ร้อยละ 48.32) โดยแหล่งเงินกู้ส่วนใหญ่มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ร้อยละ 86.13) มากกว่าสหกรณ์ (ร้อยละ 13.87) เกษตรกรส่วนใหญ่จ้างแรงงานฉีดสารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 56.91) มากกว่าไม่ได้จ้างแรงงานฉีดสารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (ร้อยละ 43.09) และแหล่งความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการใช้สารเคมีส่วนใหญ่มาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 26.58) รองลงมา ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริษัท (ร้อยละ 25.48) เพื่อนบ้าน (ร้อยละ 27.12) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (ร้อยละ 14.25) และคนในครอบครัว (ร้อยละ 6.57) ตามลำดับ

2. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

สำหรับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ (ตารางที่ 1) พบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมอยู่ในระดับความรู้สูง ร้อยละ 84.33 โดยเมื่อพิจารณาความรู้แต่ละช่วงพบว่า ความรู้ก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตอบคำถามถูกต้องมากที่สุด (อยู่ในระดับความรู้สูง) มีค่าเฉลี่ย ร้อยละ 89.71 รองลงมา ได้แก่ ความรู้ขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 80.45 (อยู่ในระดับความรู้สูง) การลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 78.78 (อยู่ในระดับความรู้ปานกลาง) และความรู้หลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ตอบถูกเฉลี่ย ร้อยละ 75.67 (อยู่ในระดับความรู้ปานกลาง) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในบ้านเลี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	ค่าคะแนน (%)	ระดับ
ความรู้ก่อนการใช้สารเคมี	89.71	สูง
ความรู้ขณะใช้สารเคมี	80.45	สูง
ความรู้หลังการใช้สารเคมี	75.67	ปานกลาง
ความรู้ในการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี	78.78	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	84.33	สูง

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามของความรู้ก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร โดยข้อที่ตอบถูกต้องมากที่สุด มีค่าร้อยละ 100 ได้แก่ มีการศึกษาชนิดของสารเคมีให้เหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืชทุกครั้ง ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 65.02 ในเรื่อง สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่สามารถทำให้เกิดโรคมะเร็งได้ ในส่วนความรู้ขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยข้อที่ตอบถูกต้องมากที่สุด มีค่าร้อยละ 98.00 ในเรื่อง การปฐมพยาบาลเบื้องต้นผู้ได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรเคลื่อนย้ายผู้ป่วยออกจากบริเวณที่ฉีดพ่นสารเคมี ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 45.81 ในเรื่อง การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป สามารถทำให้ศัตรูพืชตายมากยิ่งขึ้น ส่วนความรู้หลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยข้อที่ตอบถูกต้องมากที่สุด มีค่าร้อยละ 99.01 ได้แก่ ควรเขียนป้ายเตือนติดไว้ เมื่อมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 33.50 ในเรื่อง การจะนำภาชนะบรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไปใช้ต้องทำการล้างด้วยน้ำหลายๆ ครั้ง และการลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โดยข้อที่ตอบถูกต้องที่สุด มีค่าร้อยละ 100 ได้แก่ ใบและเมล็ดสะเดา สามารถนำมาหมักกำจัดแมลงศัตรูข้าวได้ ส่วนข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุด มีค่าร้อยละ 37.44 ในเรื่อง การปล่อยน้ำให้ท่วมยอดข้าว 1-2 วัน สามารถลดปริมาณเพลี้ยไฟได้

3. ข้อมูลพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลบ้านเลี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

พฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในบ้านเลี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ (ตารางที่ 2) พบว่าพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.58 ± 0.36) โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงพบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด (4.38 ± 0.35) รองลงมา ได้แก่ พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.44 ± 0.40) พฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมมาก (3.41 ± 0.75) และพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชมีค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง (3.11 ± 0.25) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าคะแนนของพฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในบ้านเดี่ยว อำเภอปากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืช	ค่าคะแนน ($\bar{X} \pm SD$)	ระดับ
พฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมี	4.38 ± 0.35	เหมาะสมมากที่สุด
พฤติกรรมขณะใช้สารเคมี	3.11 ± 0.25	เหมาะสมปานกลาง
พฤติกรรมหลังการใช้สารเคมี	3.44 ± 0.40	เหมาะสมมาก
พฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมี	3.41 ± 0.75	เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.58 ± 0.36	เหมาะสมมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามของพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ศึกษาชนิดของสารเคมีให้เหมาะสมกับชนิดของศัตรูพืช (4.98 ± 0.23) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมก่อนการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับเหมาะสมน้อย ได้แก่ ไปพบแพทย์เพื่อตรวจเช็คร่างกายทุกปี (2.96 ± 1.10) ในส่วนพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ สวมถุงมือขณะดำเนินการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (4.82 ± 0.59) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมขณะใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด ได้แก่ สูบบุหรี่หรือรับประทานอาหารขณะพ่นสารเคมี (1.02 ± 0.15) สำหรับพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ล้างภาชนะที่ใช้กับสารเคมีด้วยสบู่หรือผงซักฟอกก่อนจัดเก็บให้มิดชิด (5.00 ± 0.07) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมหลังการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ได้แก่ เก็บผลผลิตก่อนระยะเวลาที่กำหนดไว้ในฉลากของสารกำจัดศัตรูพืช (1.64 ± 1.45) และพฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่าค่าเฉลี่ยมากที่สุดของพฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง ได้แก่ ใช้วิธีการตัดหญ้าแทนการใช้ยาฆ่าหญ้า (4.22 ± 0.61) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของพฤติกรรมลดผลกระทบจากการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับเหมาะสมน้อยที่สุด ได้แก่ ใช้แสงไฟฟ้าล่อแมลงและทำลายแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (2.56 ± 1.43)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

การวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร พบว่า ความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.66, P < 0.01$) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์

	พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	
	Correlation (r)	P-value
ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	0.66	0.01*

5. ข้อมูลการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

จากผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีส่วนร่วมต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเสี้ยว อำเภอฟากท่า จังหวัดอุตรดิตถ์ อยู่ในระดับมาก มีเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 ± 1.06 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าคะแนนที่เกษตรกรมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของ อบต. อยู่ในระดับมาก (4.91 ± 1.14) มีค่ามากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เกษตรกรมีการเข้าร่วมการประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชกับ อบต. อยู่ในระดับมาก (4.87 ± 1.06) เกษตรกรมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของ อบต. ในการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก (4.85 ± 1.14) เกษตรกรมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก (4.78 ± 0.95) เกษตรกรร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ อบต. ทราบ อยู่ในระดับมาก (4.73 ± 1.17) เกษตรกรมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก (4.77 ± 1.11) และเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับมาก (4.73 ± 1.17) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าคะแนนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล

การมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการลดการใช้สารเคมี	ค่าคะแนน ($\bar{X} \pm SD$)	ระดับ
1. ท่านเข้าร่วมการประชุมประชาคม เพื่อเสนอปัญหาและความต้องการการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชกับ อบต.	4.87 ± 1.06	มาก
2. ท่านมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/กิจกรรมการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.77 ± 1.11	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและเสนอแนะแนวทางการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชของ อบต.	4.91 ± 1.14	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.78 ± 0.95	มาก
5. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.73 ± 1.17	มาก
6. ท่านมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของ อบต.ในการรณรงค์การลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	4.85 ± 1.14	มาก
7. ท่านร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการลดการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้ อบต. ทราบ	4.78 ± 1.16	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.79 ± 1.06	มาก